

11569

ՌԻՍԺՈՂԿՈՄԱՏ—ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՎՊՐՉՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՍԱՐԱԿԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԾՐԱԳԻՐ

ՏԱՐՐԱԿԱՆ ՑԵՎ ՄԻՋՆԱԿԱՐԳ ԴՊՐՈՑԻ ՀԱՄԱՐ

Թույլատրված է ՀՍԽՀ Լուսժողկոմաթի կողմից վառպես ժամանակա-
վոր II կիսամյակի համար

3(07)

2-38

ԼՈՒՍՊԱՐԲԶՐԱՏ

1935

ՑԵՐԵՎԱՆ

ԲՈԼՈՐ ԼՈՒՍԲԱԺՎԱՐՆԵՐԻՆ

Հասարակագիտության դասավանդումը պետք է սկսել տվյալ ծրագիրը ստանալուց պես: Այդ առարկան անցնելու համար տարրական դպրոցում հատկացված է 20 ժամ, իսկ միջնակարգ դպրոցում՝ 24 ժամ:

Ծրագիրը ժամանակավոր է. նշված գրականությունը տրվում է միայն միջնակարգ դպրոցների դասատուների համար: Գոյություն ունեցող դասագրքերը չեն հանձնարարվում մի շարք սխալների պատճառով:

Միայն 7-րդ դասարանում Մարքսի, Ենգելսի, Լենինի և Ստալինի կենսագրություններն անցնելիս բույլատրվում է աշակերտներին ոգտվելու դասագրքերի համապատասխան մասերից: Ովսիանիկովա, Լեվիտան, հասարակագիտության 3-րդ մաս. 1933 թ. 1-ին գլուխ. Մարքս և Ենգելս— պար. 2, 4, 13, 16, 17. 2-րդ գլուխ. Լենին—պար. 21, 24, 3-րդ գլուխ. Ստալին— պար. 41: Մնացած դասարաններում դասատուն ոգտագործում է ծրագրում նշված գրականությունը, 17-րդ կուսհամագումարի, ԽՍՀՄ-ի խորհուրդների 8-րդ համագումարի, Անդրկովկասի 7-րդ և Հայաստանի 8-րդ համագումարի ընթացիկ մամուլը:

Նյութը պետք է մատչելի ձևով մատնանշված առարկայի միջոցով պատկերացումը տա աշակերտին: Նկատի առնելով շտապողականությունը, ծրագիրը չի բարգրավանված բուրքերեն, ֆրդերեն և ռուսերեն լեզուներով:

Խնդրում ենք լուսրածիցներին ձեռք առնել իրենցից կախված բոլոր միջոցներն՝ ապահովելու հասարակագիտության ավանդումը ազգային փոքրամասնությունների դպրոցներում:

Լուսծողի տեղակալ և

Դպրոցական վարչ. պետ՝ Ս. ՇԱՀՎԵՐԴՈՎԱ

Программа обществовед. для начальной и средн. школы
Наркомпрос ССРА 1935 Эривань

ՅՈՒՑՄՈՒՆՔ—ՏԱՐՐԱԿԱՆ ՅԵՎ ՎՈՉ ԼՐԻՎ ՄԻՋՆԱԿԱՐԳ
ԴՊՐՈՑՆԵՐՈՒՄ

1934—35 ուսումնական տարում հասարակագիտության
դասավանդման մասին

Տարրական և վոչ լրիվ միջնակարգ դպրոցների հասարակագիտության յեղած ծրագրերը և դասադրքերը ծանրաբեռնված են մարքս-լենինյան տեսության և հոսակցության քաղաքականության բնագավառից յերեսների համար անմատչելի, չոր, սխեմատիկ և վերացական նյութերով:

Տարրական և վոչ լրիվ միջնակարգ դպրոցներում հասարակագիտության դասավանդման դրվածքը բարելավելու նպատակով դասատուները պետք է առաջնորդվեն հետևյալով՝

Առաջին և յերկրորդ դասարաններում հասարակագիտության դասավանդման համար ուսումնական պլանում հատուկ ժամեր չի տրվում: Առաջին և յերկրորդ դասարաններում հասարակագիտությունը պետք է անցկացնել այն նյութերի վրա, վորոնք զետեղված են այդ դասարանների դասադրքերում: Առաջին և յերկրորդ դասարաններում հասարակագիտության նյութն անցնելու ժամանակ անհրաժեշտ է հատուկ ուշադրություն դարձնել այնպիսի հեղափոխական անցքերի վրա, ինչպիսիք են որինակ՝ Հոկտեմբերյան հեղափոխությունը, Կարմիր բանակի որը, Մայիսի 1-ը և այլն:

Առաջին և յերկրորդ դասարաններում, վորպես հասարակագիտական նյութ անհրաժեշտ է ոգտագործել դասադրքից հետևյալ հատվածները:

Առաջին դասարան.— Հ. Հայրապետյանի *կազմած ընթերցարանից՝ «Բրիգադիր», «Սոցմրցում», «Լենին պապին», «Լենինի հետ», «Հունվարի 21-ին», «Ժամի 4-ին», «Կառուցողներ», «Մեր շինարարությունը», «Վնասարարը», «Ծեր բանվորը», «Անհաղթ բանակը», «Շշակի յերգը», «Ծառատունկ», «Առաջին ափսոսի տոն», «Մանկական հրապարակը», «Վլադիմիր Լենին», «Խոսիֆ Ստալին»:*

Յերկրորդ դասարան. Մ. Գուրգարյանի *կազմած գրքից.— «Հոկտեմբերիկին», «Մեր Լենինը», «Իլյիչի մանկությունը», «Դաշտերում», «Գիքորի գրքերը», «Հոկտեմբեր», «Նազե», «Տրամվայ», «Պղնձի հանքերում», «Հին դպրոցը», «Գործարանում», «Լենինը», «1924 թ. հունվարի 21-ը», «Վլադիմիր Իլյիչի հետ սա- նատորիայում», «Բանտում», «Վլադիմիր Իլյիչ Լենին», «Բարիկադեր վրա», «Մայիսյան յերգ», «Մայիսի 1-ն անցյալում», «Փոքրիկ հեղափոխականը», «Սովորում են պաշտպանել յերկիրը», «Կռիվ գետի հետ», «Վերա- դարձ», «Բազուն անցյալում», «Բազուն այժմ», «Տե- քրատիլում», «Կանաչ քաղաքը», «Խոսիֆ Վխոսարիոնո- վիչ Ստալին», «Ինտերնացիոնալ»:*

Բացի դասագրքերից դասատուն առաջին և յեր- կրորդ դասարանում պետք է ոգտագործի նաև «Պիո- ներ Կանչից», «Պիոներ Ղեկից», «Հոկտեմբերիկից», «Ավանդարդից» և մանկական ընթերցանության գրք- քերից մանուկների համար մատչելի նյութեր:

Յերրորդ և չորրորդ դասարաններում հասարակա- դիտության նյութ իր մեջ պետք է ընդգրկի դպրոցա- կանի և պիոների հասարակական ու անհատական վարքի խնդիրները: Այդ հիման վրա 3-րդ և 4-րդ դասարան- ներում դպրոցականներին պետք է տալ հասարակական և քաղաքական հարցերից տարրական տեղեկություն- ներ այն չափով, առանց վորի այդ դասարանների տ- չակերտները չեն կարող ըմբռնել (իրենց տարիքին հա- մապատասխան), այն բոլորը, ինչ վեր տեսնում են

նրանք իրենց չըջապատում, և վորին մասնակցում են անմիջապես:

Այդ գիտելիքները յերեխաներին պետք է հաղորդվի միանգամայն հասկանալի և գեղարվեստական դունեղ նյութերի վրա:

III ԴԱՍԱՐԱՆ

1934/35 ուս. տարում 3-րդ դասարանի համար սահ- մանվում է հետևյալ քեմատիկան

1.— Յերեխաները խորհրդային յերկրում պետք է լավ սովորեն և լավ աշխատեն (սեր դեպի դպրոցը, ուսուցիչը, հարգանք նրա մանկավարժական աշխա- տանքին):

2.— Լավ է լինել առողջ և համարձակ:

3.— Մաքրությունը, մաքրասիրությունը և ճշտա- պահությունը առողջության, լավ աշխատանքի, կուլ- տուրական հանգնտի դրավականն է:

4.— Խորհրդային Միության մեջ յերեխաները համեստ են, քաղաքավարի յեն, լավ են վերաբերվում դեպի ընկերները և հարգում են հասակավոր աշխա- տավորներին, վորոնք նոր կյանք են կառուցում:

5.— Պիոներները և դպրոցականներն ազնիվ են, արդարամիտ են և ճշմարտասոս: Նրանք պաշտպանում են հասարակական սեփականությունը:

6.— Խորհրդային յերկրի յերեխաները սիրում են իրենց հայրենիքը:

Այս թեմաների մոտավոր բովանդակությունը նա- խատեսնվում է հետևյալը:

1-ին ԹԵՄԱ.— Խորհրդային յերկրում յերեխաները պետք է լավ սովորեն և լավ աշխատեն (1—3 դաս):

1-ին դաս.— Յարական Ռուսաստանում ազգարնակ- չության $\frac{3}{4}$ -ից ավելին անգրագետ էր: Հայաստանում բնակչության $\frac{77}{100}$ անգրագետ էր. անգրագետներին հեշտ էր չահագործել: Աշխատավորների յերեխաները

կարող եյին միայն սովորել առաջին դասարանում, բայց առաջին դասարանն ել ավարտում եյին շատ քչերը: Հին դպրոցում սովորելը շատ ձանձրալի յեր և ծանր: Յերեխաներին հաճախ պատժում եյին (թվել մի քանի կենդանի որինակներ): Միջնակարգ դպրոցներ, համալսարաններ ցարական Ռուսաստանում գոյութուն ունեյին միմիայն հարուստների համար: Խորհրդային իշխանությունը կառուցել է բազմաթիվ դպրոցներ, տեխնիկումներ, բարձրագույն ուսումնական հիմնարկներ, վորտեղ սովորում են աշխատավորների յերեխաները: Հայաստանում մասսայական դպրոցներում սովորում են 240.000 աշակերտ:

Խորհրդային յերկրում բոլոր մանուկները պետք է սովորեն: Մեղ մոտ անց է կացված ընդհանուր պարտադիր ուսուցում: Յուցմունք այն մասին, վոր բոլոր մանուկները մեղ մոտ պետք է սովորեն տվել է ընկ. Ստալինը:

2-րդ դաս.— Կապիտալիստական յերկրներում մանուկները ստիպված են դեռ վաղ հասակից զբաղվել ծանր աշխատանքով, վորպեսզի մի կտոր հաց աշխատեն: Խորհրդային յերկրում մանուկների գլխավոր աշխատանքը սովորելն է: Լենինը շատ լավ եր սովորում (կարգալ և պատմել պատմվածքներ փոքրիկ Վալդիայի մասին), նա դպրոցում ուշադրությամբ լսում եր ուսուցիչներին միշտ սովորում եր դասը: Պետք է լինել Լենինի պես:

3-րդ դաս.— Խորհրդային Միության մեջ կառուցվում է նոր կյանք: Յերկրին հարկավոր են գրագետ, զարգացած և կուլտուրական մարդիկ: Մեղ մոտ գրագետները կազմում են ազգաբնակչության 94 0/0-ը: Պետք է տիրապետել գիտությանը և կարողանալ կյանքում կիրառել: Պետք է ջանասեր լինել, սովորել, շատ կարգալ և ստեղծագործող լինել: Գյուտարար դպրոցականներ: Աշխատանք մանկական տեխնիկական կայան-

ներում: Աշխատանք պոլիտեխնիկ արհեստանոցներում և այլն:

Առանց կարգապահության չի կարող լինել լավ ուսում: Պետք է ճշտորեն կատարել դպրոցում սահմանված կանոնները (պատմվածքներ և հոգվածներ կարգալ լավագույն կարգապահ դպրոցականների մասին): Լավ դպրոցականը բաց չի թողնում վոչ մի դաս: Նա միշտ բարեխղճորեն սովորում է իր դասը և կատարում է հանձնարարված այլ աշխատանքներ: Դպրոցականը հարգում է ուրիշի աշխատանքը ինչպես որինակ՝ ուսուցչի, հավաքարարի, պահակի, իր ընկերների և այլն:

Ուսման մեջ նա մրցակցում է ընկերների հետ աշխատելով ավելի լավ կատարել իրեն հանձնարարած աշխատանքը: Դպրոցականը պետք է ոգնության դա իր ընկերներին, յեթե այդ ոգնությունը նրանց հարկավոր է: Դպրոցականը խուլիգանության թշնամին է: Նա պայքարում է բոլոր նրանց դեմ, ովքեր խանդարում են կարգապահությունը և դպրոցական կանոնները:

2-րդ ԹԵՄԱ.— Լավ է լինել առողջ և համարձակ
(4—6 դաս)

4-րդ դաս.— Յարական իշխանությունն աշխատավորների առողջության համար չեր մտածում: Հիվանդանոցներ և բուժարաններ չափազանց քիչ եյին: Լայն ծավալ է ստանում Փալչիությունը, հեքիմությունը, թուղթ բացումը և այլն: Առողջությունը կենսունակության և համարձակության նախադրյալն է: Խորհուրդների յերկրում աշխատավորների համար կառուցված են շատ հիվանդանոցներ, բուժարաններ, կուրորտներ և հանգստյան տներ: Աշխատավորների կուլտուրական հանդիսոր կազմակերպելու համար շատ վայրեր կան, ինչպես՝ որինակ՝ ախումբներ, թատրոններ, կինոններ, կուլտուրայի տներ, կուլտուրայի և հանգստի պարկեր: Պետք է հետևել ինչպես իր առողջության,

նույնպէս և ընկերոջ առողջութեան վրա: Դպրոցականը աշխատում է իրենց փողոցի կանաչադարձման համար:

5-րդ դաս.— Խորհրդային դպրոցականը պետք է լինի տոկոս, համառ և համարձակ: Նա սկսած գործը հասցնում է իր վախճանին: Նա չի վախենում վտանգից, չի յերկչում, չի ընկճւում:

Յերկրին հարկավոր են անվեհեր և համարձակ մարդիկ: (Յուլյո տալ թե ինչպէս քաղաքացիական կրօնի վերաբերում համարձակութունը և անվեհերութունը վճռում է ինչ հաղթանակը. չեղյուսկինյաններ. հերոս ոգաչուններ):

6-րդ դաս.— Ֆիզիկուլտուրան և սպորտը մանուկներին առողջացնում են: Ֆիզիկուլտուրան և սպորտը զարգացնում են համարձակութունը, ուժը և ունակութունը: Ցարական կարգերի ժամանակ աշխատավորներին մեջ բոլորովին զարգացած չէին Ֆիզիկուլտուրայի զբաղմունքները և սպորտը:

Խորհրդային յերկրում կան մեծ մարզադաշտեր, սպորտ խաղերի հրապարակներ, լողի դպրոցներ և այլն: Մոսկվայում տեղի ունեցած Ֆիզիկուլտուրնիկների զորատեսը անմոռանալի տեսարան էր: (Թերթերից վերջնեկ զորատեսի նկարագրութուններից): Խորհրդային տուրիստներ: Ուզում ես լինել առողջ և համարձակ՝ զբաղվիր Ֆիզիկուլտուրայով և սպորտով:

Խորհրդային դպրոցականը գիտե զվարճանալ: Դպրոցում, փողոցում և ամենուրեք դպրոցականը կազմակերպում է մանուկների ժամանցը:

3-րդ ԹԵՄԱ.— Մաքրութունը, մաքրասիրութունը և ճշտապահութունը առողջութեան, լավ աշխատանքի, և կուլտուրական ՀԱՆԳՍՏԻ ԳՐԱՎԱԿԱՆՆԵՆ (7-9 ժամ)

7-րդ դաս.— Առաջ բանվորները ապրում էին խոնավ նկուղներում. քաղաքների կենտրոններում աղքատ էին կապիտալիստները, իսկ ծայրամասերում

աղատապարվում էին բանվորները: Բանվորների բնակարանները գտնվում էին հակասանիտարական պայմաններում: Կեղտը և անմաքրութունը քայքայում էին մարդու առողջութունը և իջեցնում նրա աշխատունակութունը: Խորհրդային իշխանութունը փոխեց բանվորների և նրանց յերեխաների կյանքի պայմանները: Այն տներում վրտեղ առաջ ապրում էին կապիտալիստները, այժմ ապրում են բանվորները: Բանվորների համար կառուցվում են նոր, լավ և լուսավոր տներ: Դյուղում բարելավվում է կոլտնտեսականների կյանքը: Խորհրդային իշխանութունը պայքարում է բանվորների և կոլտնտեսականների կուլտուրական կյանքի համար: (Տալ ռբինակներ ՀՍՍՀ խորհուրդների VIII և հարվածային կոլտնտեսականների II համագումարներում բանվորների և կոլտնտեսականների ունեցած յեւրոյթներից):

8-րդ դաս.— Ճշտապահութունը աշխատանքի մեջ տնտեսում է ժամանակը և ուժը: Մաքուր գործարաններում ու ֆաբրիկաներում, մաքուր հիմնարկներում լավ է ու հեշտ աշխատելը: Մաքուր բնակարաններում աշխատելն ու հանգստանալը հաճելի յէ: Մաքուր դըպրոցում հեշտ է սովորելը: Յուրաքանչյուր իր և գործիք պետք է ունենա իր տեղը: Պետք է իմանալ և ճշտորեն կատարել սանիտարական կանոնները: (Սանիտարական միջնակումը գրել աշակերտների տետրակներում):

Դպրոցականն ամեն տեղ թէ տանը և թէ դպրոցում պետք է լինի մաքուր, վայելուչ, ճշտապահ և կարգապահ: Չգետուր, գրքերը, տետրակները, սեղանը, նրոտուրանները և այլն պետք է միշտ պահպանվեն մաքուր և կարգին:

4-րդ ԹԵՄԱ.— Խորհրդային յերկրի մամուկները կիրք են, լավ են վերաբերվում դեպի ընկերները և հարգում են նոր կյանք կառուցող հասակավոր աշխատավորներին (9-10 դաս)

9-րդ դաս.— Դիտակից և ակտիվ կերպով սոցիա-

լիստական հասարակարգ կառուցողները կուլտուրական մարդիկ են: Կուլտուրական մարդկանց համար հաշոյանքը և կոպտութիւնը ոտար ե:

Խորհրդային դպրոցականը պետք է լինի քաղաքավարի թե ընկերների և թե հասակավորների նկատմամբ: Նա համեստ է, պարծենկոտ չէ, հպարտ չէ, ամբարտաւան չէ: Քաղաքավարութիւնը և համեստութիւնը պետք է սովորել Լենինից, Ստալինից (պատմել և կարգալ առանձին կտորներ Լենինի մասին յեղած հիշողութիւններէից): Դպրոցականը հարգում է իր ծնողներին, վորոնք դպրոցի հետ միասին պայքարում են կոմունիստական դաստիարակութեան համար: Պատմելով ծնեքներ Լենինի կյանքից թե ինչպես նա սիրում էր իր մորը, քույրերին և յեղբայրներին:

10-րդ դաս.— Քննադատութիւնը և ինքնաքննադատութիւնը պայքարի զենք է լայլ աշխատանքի համար: Խորհրդային դպրոցականը համարձակորեն քննադատում է ընկերների սխալները: Նա չնորհաւելութեամբ ընդունում է նաև իր սխալների ճիշտ քննադատութիւնը ընկերների կողմից կատարւած: Խորհրդային դպրոցականը լայլ ընկեր է: Նա յերբեք իր ընկերօջը չի թողնի դժբախտութեան կամ վտանգի դեպքում: Նա չի վիրավորում թույլերին և փոքրերին, այդ հոգատար վերաբերմունք է ցույց տալիս դեպի նրանց:

5-րդ ԹԵՄԱ.— Պիոներները և դպրոցականները ազնիւ են և ճշմարտախոս: Նրանք խնամում են սոցիալիստական սեփականութիւնը (11—14 դաս)

11-րդ դաս.— Սուտը, բամբասանքը և դողութիւնը հին կարգերի մնացորդներ են: Կապիտալիստները իրենց իշխանութիւնն են հաստատում աշխատավորներին խարելով: Կապիտալիստական հասարակարգում կյանքը հաճախ ստիպում է մարդկանց ասել անձնութիւն, կատարել դողութիւն և այլն: Պետք է վռնչացնել կա-

պիտալիստական հասարակարգից մնացած այս ժառանգութիւնը:

12-րդ դաս.— Ազնվութիւնը և ճշմարտասիրութիւնը պետք է սովորել մեր առաջնորդներից՝ Մարքսից, Ենգելսից, Լենինից, Ստալինից: Կոմունիստները միշտ պայքարել են ճշմարտութեան համար: Կոմունիստները բացարձակորեն և համարձակ կերպով աշխատավորների առջ մերկացնում էին կապիտալիստների, կալվածատերերի ամբողջ սուտը: Դրա համար կոմունիստներին բանտ էին նստեցնում, տաժանակիր աշխատանքի էին ուղարկում, կախում և գնդակահարում էին: Բերել որինակներ Լենինի, Ստալինի, Թեյմանի, Դիմիտրովի և այլ հեղափոխականների կյանքից: Հեղափոխականները ճշմարտութեան համար մարտնչողներ են: Իդուր չէ, վոր բոլշևիկների թերթն էլ է կոչւում «Պրավդա» («Ճշմարտութիւն»): Խորհրդային դպրոցականը պատրաստվում է լինել հեղափոխական: Նա ճշմարտասեր և ազնիւ է: Նա չի ստում, չի բամբատում, միշտ ասում է ճշմարտութիւնը:

13-րդ դաս.— Խորհրդային յերկրում գործարանները, ֆաբրիկաները, յերկաթուղիները պատկանում են աշխատավորներին, հանդիսանում են սոցիալիստական սեփականութիւն: Սոցիալիստական սեփականութեան պահպանումը բարեյախում է բանվորների և գյուղացիների կյանքը: Պետք է աչքի լույսի պես պաշտպանել սոցիալիստական սեփականութիւնը:

Դասակարգային թշնամիները, կուլակները, մնասարանները սողոսկում են գործարանները, ֆաբրիկաները, յերկաթուղիները, կոլտնտեսութիւնները, խորհմտնտեսութիւնները, կոոպերատիւները և ամեն կերպ աշխատում են վնասել և խժռել սոցիալիստական սեփականութիւնը: Դպրոցականը պետք է դիմակադերձ անի էորհուրդների թշնամիներին: (Տալ դասակարգային թշնամիների դեմ յերեսաների վարած պայքարից առանձին պատկերներ: Ֆաբրիկաներում, գործարաններ-

բում, տրանսպորտում և այլ վայրերում դասակարգա-
յին թշնամուն դիմակադերձ անելու դեպքեր և այլն:
Որինակ՝ Պավլիկ Մորոզով և ուրիշներ): Բանվորների
և կոլտնտեսականների շարքերում ել դեռ կան դասա-
կարգային թշնամուն ոգնող մարդիկ— պարապուրդ
սովորներ, լողերներ և գողեր: Պետք է պայքարել նրանց
դեմ (տալ յերեսաների կողմից կոլտնտեսական բերքի
պաշտպանման որինակներ և այլն):

14-րդ դաս.— Դպրոցականները պետք է խնամքով
վերաբերվեն դպրոցական գույքին: Նրանք պահպանում
են նստարանները, քարտեզները, գրատախտակը, գրք-
քերը և այլն: Նրանք խնամքով են վերաբերվում ինչ-
պես իրենց, նույնպես և ընկերների իրերին:

6-րդ ԹԵՄԱ.— Խորհրդային յերկրում մանուկ-
ները սիրում են իրենց հայրենիքը (15—22 դաս):

15-րդ դաս.— Մեր հայրենիքը բռնում է աշխարհի
մեկ վեցերորդ մասը: Աշխարհում նա միակ յերկիրն է,
վորտեղ իշխանութունը պատկանում է բանվորներին և
գյուղացիներին: Բանվորները և գյուղացիները հրացա-
նը ձեռքներին նվաճել են իրենց իշխանութունը:

16 և 17-րդ դասեր.— 18 տարի բանվորները
և գյուղացիները մեր յերկրում կառուցում են իրենց
ոռգիալիստական հայրենիքը: Խորհուրդների յերկրում
կառուցվում են գործարաններ, ֆարրիկաներ, ելեկ-
տրոկայաններ, անց են կացվում նոր յերկաթգծեր,
ջրանցքներ (պատմել յերեսաներին մեր նորակառույց
գիգանտների մասին, ինչպես որինակ տրակտորային
գործարանների, ավտոմեքենաների գործարանների,
Թուրքսիբի, Դնեպրոգեսի, Սպիտակ և Բալթիկ ծո-
վերի ջրանցքի, Քանաքեռգեսի, Զորագեսի, Ռիոնգեսի,
Կաուչուկի, Քիմկոմբինատի և այլ շինարարությունների
մասին): Նոր ձևով վերակառուցվում է գյուղը. կազմա-
կերպված են կոլտնտեսություններ, խորհտնտեսու-
թյուններ, մեքենատրակտորային կայաններ և այլն:

Ֆյուդ և ուղարկված մեծ քանակությամբ գյուղատնտե-
սական մեքենաներ, տրակտորներ: Բանվորների և գյու-
ղացիների կյանքը տարեց տարի ավելի յե բարելավ-
վում: (Բերել որինակներ ՀՍԽՀ Խորհուրդների 8-րդ
համագումարի պատգամավորների յեղևթյունից և
հարվածային կոլտնտեսականների II համագումարի
յեղևթյունից): 2-րդ հնգամյակում ԽՍՀՄ-ում կա-
ռուցվելու յեն շատ գործարաններ, ֆարրիկաներ, բոլոր
գյուղացիները կդառնան կոլտնտեսականներ: 2-րդ հըն-
գամյակի վերջին բոլոր բանվորները և գյուղացիները
այետք է ապրեն ունևոր և կուլտուրական կյանքով:
Բանվորները և գյուղացիները սիրում են իրենց հայրե-
նիքը և իրենց ամբողջ ուժերը նվիրում են խորհրդա-
յին յերկրի բարգավաճմանը:

18-րդ դաս.— Ամբողջ աշխարհի աշխատավորնե-
րը ջերմորեն սիրում են Խորհուրդների յերկիրը, ԽՍՀՄ
ամբողջ աշխարհի աշխատավորների հայրենիքն է: Մեր
յերկրի որինակով կապիտալիստական յերկրների բան-
վորներն ու գյուղացիները սովորում են թե ինչպես
պետք է պայքարել իրենց շահագործողների՝ կապիտա-
լիստների և կալվածատերերի դեմ:

19-րդ դաս.— Կապիտալիստները և կալվածատե-
րերը առում են Խորհուրդների յերկիրը՝ ամբողջ աշխար-
հի աշխատավորների հայրենիքը: Նրանք պատերազմ են
պատրաստում ԽՍՀՄ-ի դեմ: Մենք պատերազմ չենք
ցանկանում, բայց մենք ամրապնդում ենք Կարմիր բա-
նակը, վորպեսզի պատրաստ լինենք պաշտպանվելու:
Մեր բանակը լավ սպառազինված է: Խորհրդային իշ-
խանութունը հոգատար վերաբերմունք ունի դեպի
Կարմիր բանակի մարտիկները: Ընկ. Ստալինը Կարմիր
բանակի լավագույն ընկերն է: Կլիմենտի Յեֆրեմո-
վիչ Վորոշիլով: Մեր կարմիր բանակայինները սիրում են
իրենց հայրենիքը: Նրանք պատրաստ են հարկ յեղած
դեպքում հակահարված տալ թշնամուն:

20-րդ դաս.— Խորհրդային Միությունը պաշտպա-

հելու համար Կարմիր բանակի հետ պատրաստվում են միլիոնավոր աշխատավորներ: Յերկրի պաշտպանութան չբանջանով պարզեվատրվողները, Վորոշիլովյան հրաձիգները, Պաշլ-Ավիաբլիմի սանիտարական խմբակները, ողաչունները, պարաշյուտիստները, պլաներիստները: Խորհուրդների յերկրի աշխատավորների միակ հայրենիքի պաշտպանութան համար պատրաստ են կապիտալիստական յերկրների հեղափոխական բանվորները և գյուղացիները:

21-րդ դաս. — Բուրժուական վոչ մի յերկրում իշխանությունը այնպես չի հոգում յերեսանների համար ինչպես հոգում է խորհրդային իշխանությունը: Խորհրդային յերկրում յերեսանները սիրում են իրենց հայրենիքը:

22-րդ և 23-րդ դասեր. — Անցածի կրկնությունը:

Գոյություն ունեցող դասազրքերում թված թեմաները անցնելու համար, բացակայում է համապատասխան նյութ, ուստի դասատուները պետք է համապատասխան նյութեր գտնեն ՀՍՍՀ-ի խորհուրդների VIII համագումարի, խորհուրդների համամիութենական VII համագումարի և հարվածային կոլտնտեսականների II համագումարի զեկուցումներից ու յելույթներից: Կարելի յե նյութեր վերցնել թերթերի հոդվածներից, դանազան պատմվածքներից, բանաստեղծություններից. դասատուները առատ նյութ կգտնեն «Պիոներական Պրավդայում», «Պիոներ Կանչում», «Ավանգարդում», «Հոկտեմբերիկում» և այլն: Բացի դրանից դասատուն կարող է համապատասխան նյութեր վերցնել հենց իրենց չրջապատից, դպրոցից, կոլտնտեսությունից, խորհանտեսությունից, գործարանից, չրջանային լրագրերից և այլն:

IV ԴԱՍԱՐԱՆ

4-րդ դասարանի համար 34—35 ուսումնական տարում սահմանվում է հետևյալ քեմատիկան:

1. Վորպեսզի կառուցել՝ պետք է գիտենալ, վորպեսզի գիտենալ պետք է սովորել:

2. Պաշտպանի սոցիալիստական սեփականությունը:

3. Պատրաստվիր քո հայրենիքի պաշտպանության համար:

4. Խորհրդային յերկրի մանուկները ամբողջ աշխարհի, բոլոր ազգությունների աշխատավորների մանուկների յեղբայրներն են:

5. Բանվոր դասակարգի գործի համար մարանչող յերեք սերունդ կոմունիստներ, կոմյերիտականներ և ղիոներներ:

6. Խորհրդային յերկրի մանուկները նվիրված են Լենինի-Ստալինի գործին: Այս թեմաների մոտավոր բովանդակությունը (ըստ դասերի) նախատեսնվում է հետևյալ կերպ.

1-ին թեմա. — Վորպեսզի կառուցել պետք է գիտենալ, վորպեսզի գիտենալ պետք է սովորել (1—3 դաս)

1-ին դաս. — Ուսումը լույս է, իսկ անգրագիտությունը խավար. Լենինը կտակել է «սովորել, սովորել և սովորել». այս թեման ուսուցիչը պետք է կոնկրետ փաստական նյութի վրա պատկեշտվոր պատմի աշակերտներին: Անհրաժեշտ է կարգալ հատվածներ գեղարվեստական գրականությունից և այլն:

2-րդ դաս. — Յարի ժամանակ բանվորներին և գյուղացիներին պահում էյին մթության և խավարի մեջ: Ուսումը նրանց համար անմատչելի յեր դարձվում, վորովհետև անգրագիտներին և կիսագրագիտներին հեշտ էր չահագործել ու ճնշել: Յարական Ռուսաստանում դպրոցների վրա ծախսվում էր չնչին կոպեկներ: Կապի-

2 Հասարակագիտ.

1008 3976
34860

տալիստական յերկրներում դպրոցն ամեն կերպ աշխատում է բանվորների և գյուղացիների մանուկներին դարձնել իր ստրուկները: Յերեխաներին ներշնչում են, վոր նրանց ամենավտանգավոր թշնամին դա կոմունիստներն են: Կապիտալիստներն ամեն կերպ աշխատում են մանուկների գլուխները լցնել ամեն տեսակ անճշտություններով: Դասագրքերում, վորոնք կազմված են մանուկների համար, գրված է, վոր մանուկները պետք է հավատան աստծուն, հարգեն և լսեն հարուստներին: Կապիտալիստները չեն ուզում վորպեսզի յերեխաները մեծանան դառնան հեղափոխականներ ու կոմունիստներ:

Մեր խորհրդային հայրենիքում տարեց-տարի աճելի ու աճելի շատ է դումարներ ծախսվում աշխատավորների լուսավորության գործի վրա: ԽՍՀՄ-ում անց է կացված ընդհանուր պարտադիր ուսում, իսկ քաղաքներում, Փարբիկա-գործարանային վայրերում յոթնամյա պարտադիր ուսում: Մեր յերկրում ընդհանուր պարտադիր ուսում անցկացնելու ցուցմունքները տվել է 1930 թ. Համկոմկոուսի 16-րդ համագումարում ամբողջ աշխատավորների ղեկավար ընկ. Ստալինը:

Մեզ մոտ սովորում են վոչ միայն մանուկները, այլև հասակավորները: Խորհուրդների յերկիրը դառնում է համատարած գրագիտության յերկիր: Խորհրդային Միության կոմյերիտականներն իրենց վրա պարտավորություն են վերցրել յերկրորդ հնդամյակի վերջում ձեռք բերել միջնակարգ կրթություն: Բանվորները և գյուղացիները ԽՍՀՄ-ում տիրապետելով գիտությանը նոր ձևով են վերակառուցում կյանքը: Մենք ինքներս ենք կառուցում Փարբիկաներ, գործարաններ, յերկաթուղիներ, մեքենաներ, հաստոցներ, այերոպլաններ և այլն: Մենք շատ ունենք լավ ճարտարապետներ, տեխնիկներ, պրոֆեսորներ, ուսուցիչներ, գյուտարարներ և այլն: ԽՍՀՄ-ում աճում է տեխնիկումների, միջնակարգ դպրոցների և ԲՈՒՀ-երի ցանցը, վորտեղ սովորում է մեր յերիտասարդությունը:

Խորհրդային դպրոցն այն չի ինչ կապիտալիստական դպրոցն է: Խորհրդային իշխանությունը պահանջում է դպրոցից, վորպեսզի դպրոցը մանուկներին տա աճելի շատ գիտություն, վորպեսզի նա դաստիարակի նրանցից սոցիալիստական հաղթարկարգի լավագույն կառուցողներ:

3-րդ դաս.— Առանց գրագիտության չի կարելի տիրապետել տեխնիկան և սոցիալիստական հասարակարգի գիտակից ու ակտիվ կառուցող դառնալ: Խորհրդային մանուկները պետք է համառ կերպով սովորեն, վորպեսզի դառնան բազմակողմանի զարգացած և կուլտուրական մարդիկ: Նրանք պետք է աշխատեն գիտենալ և կարողանալ վորքան հնարավոր է շատ և շատ: Դպրոցականները մրցակցում են իրար հետ լավ սովորելու համար: Յուրաքանչյուր դպրոցական աշխատում է իր գործը մյուսներից աճելի լավ կատարել: Բայց վերջացնելով իր աշխատանքը խորհրդային դպրոցականը պետք է ոգնի ընկերներին: Խորհրդային դպրոցականը կարգապահ է, նա համեստ է և քաղաքավարի:

2-րդ քեմա.— Պահպանիր սոցիալիստական սեփականությունը (4—5 դաս)

4-րդ դաս.— Առաջ Փարբիկաները, գործարանները, յերկաթուղիները, հողը պատկանում է յին թագավորին, կալվածատերերին և կապիտալիստներին: Այժմ մեր յերկրում այդ բոլորը պատկանում է աշխատավորներին: Հանրային սեփականությունը ստեղծել են աշխատավորները: Բանվորները և գյուղացիներն այդ բոլորը նվաճել են թշնամու դեմ վարած արյունահեղ պայքարում, դրա համար ել նա սուրբ է և անձեռնմխելի:

Դասակարգային թշնամիները՝ կուլակները, վնասարարները խանգարում են սոցիալիստական շինարարությունը: Նրանք ձգտում են ապրել բանվորների և գյուղացիների հաշվին: Դասակարգային թշնամիները հաճախ սողոսկում են Փարբիկաները, գործարանները,

յերկաթուղիները, տրանսպորտը, կոլտնտեսութիւնները, խորհանդեսութիւնները, կոոպերատիւները և այնտեղ ամեն կերպ աշխատում են վնասել և թալանել խորհրդային բարիքը: (Բերել որինակներ թերթերից, դատական պրոցեսներից և այլն): Պետք է դիմակադերձանել դատակարգային թշնամիներին: Բոլոր աշխատավորները առաջնակարգ պարտականութիւնն են պահպանել և խնամել սոցիալիստական սեփականութիւնը:

Բանվորների և կոլտնտեսականների մեջ էլ դեռ կան առանձին մարդիկ, վորոնք ոգնում են դատակարգային թշնամիներին: Դա պարապուրդ տիպներն են, լողերն են, խորհրդային գույքին անխնամ վերաբերվող մարդիկ են, վորոնք այդ գույքը իրենցը չեն համարում, այլ համարում են «կազդախ»:

5-րդ դաս.— Դպրոցականը աչքի լույսի պես պետք է պահպանի հասարակական սեփականութիւնը: Նա պետք է մերկացնի բոլոր նրանց, ովքեր քաշում, տանում, գողանում, խեղդում, փշաղծում են հասարակական սեփականութիւնը, նա պետք է պահպանի հասարակական սեփականութիւնը (բերքի պահպանումը, կոլտնտեսութեան մատղանների խնամքի կազմակերպում և այլն): Պավլիկ Մորոզովը որինակ է բոլոր յերեխաների համար:

Դպրոցը և դպրոցական գույքը կառուցված և ձեռք է բերված բանվորների և գյուղացիների միջոցներով: Դպրոցականները պետք է խնամքով վերաբերվեն դրոշմապատկան գույքին (դպրոցական սեղան, նստարաններ, գրատախտակներ, ուսումնական պիտույքներ և այլն) վորպես հասարակական սեփականութիւն: Դպրոցականները պետք է խնամքով վերաբերվեն, ինչպես իրենց նույնպես և իրենց ընկերների գույքին:

3-րդ ԹԵՄԱ.— Պատրաստվիր քո հայրենիքի պաշտպանութեան համար (6—12 դաս)

6-րդ դաս.— Բանվորները և գյուղացիները հրացանը ձեռքներին նվաճեցին իրենց իշխանութիւնը:

Բերել աշխատավորների վարած պայքարից վատ պատկերներ, որինակներ Հոկտեմբերի որերից, Մայիսյան ապստամբութիւնից, քաղաքացիական կռիւներից և այլն: ԽՍՀՄ աշխարհում միակ յերկիրն է, վորտեղ կառուցվում է սոցիալիզմ: ԽՍՀՄ-ին ջերմորեն սիրում են ամբողջ աշխարհի աշխատավորները: Կապիտալիստական յերկրներում բանվորները և գյուղացիները ապրում են ծանր պայմաններում. բանվորները և գյուղացիները կապիտալիստների և կալվածատերերի կողմից շահագործվում, ճնշվում են: Կապիտալիստական յերկրներում աշխատավորների կյանքը միշտ վատթարանում է, ընկնում է աշխատավարձը, աճում է գործազրկութիւնը: Տասնյակ միլիոնավոր բանվորներ և գյուղացիներ ու նրանց յերեխաները սովի և աղքատութեան գիրկն են մատնված (բերել թերթերից կենդանի որինակներ):

ԽՍՀՄ որինակ է բոլոր յերկրների բանվորների և գյուղացիների համար իրենց շահագործողների՝ կապիտալիստների, կալվածատերերի դեմ վարած պայքարում: Կապիտալիստները և կալվածատերերը ատելով պատում են խորհուրդների յերկիրը:

7-րդ դաս.— ԽՍՀՄ ամբողջ աշխարհի աշխատավորների հայրենիքն է: Ամբողջ աշխարհի բուրժուազիան աշխատում է վոջնչացնել խորհուրդների յերկիրը. բուրժուազիան պատերազմ է պատրաստում մեր դեմ, բոլոր կապիտալիստական յերկրներում աճում է սպառազինումը: Մենք պատերազմ չենք ուղում: Մեր քաղաքականութիւնը խաղաղութեան քաղաքականութիւնն է:

8-րդ դաս.— 1929 թ. կապիտալիստները վորձեր արեցին մեզ քաշել կովի մեջ (ուսմական հարձակում Զին-Արեւելյան յերկաթուղու վրա) Կարմիր բանակը արժանի հաղահարված տվեց չինական զենեքաւորներին: Վնասարարական կազմակերպութիւնների հայտնաբերումը ԽՍՀՄ-ում (Արդյունաբերական կուսակցութիւնը) պարզ կերպով ցույց տվեց կապիտալիստների պատ-

բաստությունը, հարձակվելու ԽՍՀՄ-ի վրա: Կապիտալիստները վարկավորում են հակահեղափոխական զինով-
յեմական-տրոցկիստական տականքներին և տեռորներ են
կազմակերպում բանվոր դասակարգի լավագույն առաջ-
նորդների դեմ: (Ընկ. Կիրովի սպանությունը): Մենք
ամրացնում ենք մեր Կարմիր բանակը, վորպեսզի պատ-
բաստ լինենք կապիտալիստական հարձակումներին հա-
կահարված տալու:

9-րդ դաս.— Խորհրդային յերկրի բանվորները,
գյուղացիները քաղաքացիական կռիվներում գրեթե ան-
դեն, սոված, կիսամերկ, ջարդեցին սպիտակ բանդիտա-
կան զորամասերը, վորոնց սպառազինել էին կապիտա-
լիստները լավագույն կերպով: Այժմ խորհուրդների
յերկիրն ունի ամուր սպառազինված բանակ: Մենք ու-
նենք մեր հրացանները և զնդացիները: Մենք ինքներս
ենք պատրաստում հեռաձիգ թնդանոթներ և տանկաներ:
Մենք ինքներս ենք պատրաստում պերսպլաններ: Կար-
միր բանակը ռադիոֆիկացիայի յե յենթարկված. Կար-
միր բանակը և նավատորմիդը կարող են պաշտպանվել
քիմիական հարձակումներից (տալ վառ որինալներ,
պատկերներ, պատմվածքներ, բանաստեղծություններ
մեր Կարմիր բանակի և նավատորմիդի մասին, կազմա-
կերպել եքսկուրսիա դեպի Կարմիր բանակի տուն Յե-
րևանում, Լենինականում): Մեր յերկրի պաշտպանու-
նակության ամրապնդումը անքակտելիորեն կապված է
ընկ. Ստալինի անվան հետ:

10-րդ դաս.— Կապիտալիստական բանակների զին-
վորները խաբված են կապիտալիստների կողմից, վորոնք
կոչ են անում նրանց կռվել հանուն «հայրենիքի», հանուն
«հավատի»:

Այնտեղ, վորտեղ իշխանության գլուխ են կանգնած
կապիտալիստները, այդպիսի յերկիրը չի կարող լինել
աշխատավորների հայրենիքը: Կարմիր բանակի մարտի-
կը դիտի թե ինչի համար նա պետք է կռվի: Նա կպաշտ-
պանի իր իշխանությունը— բանվորների և գյուղացիներ-

րի իշխանությունը (տալ Կարմիր բանակի հերոսներին
բնութագրերից):

Կապիտալիստական յերկրներում բանակի հրամա-
նատարները կապիտալիստները և կալվածատերերն են:
Կարմիր բանակում հրամանատարները բանվորներից և
կոլտնտեսականներից են: Հրամանատարը կարմիր բա-
նակայինի առաջին ընկերն է: Կարմիր բանակայինը սի-
րում է իր հրամանատարին և միշտ պատրաստ է կյանքի
դնով ազատել, յեթե նրան վտանգ է սպառնում: Կար-
միր բանակի ղեկավարն է Կլիմենտի Յեֆրեմովիչ Վորո-
շիլովը:

11-րդ դաս.— «Վոչ մի թիզ ուրիշների հողից չենք
ուզում, բայց մեր հողից վոչ մի վերչոկ չենք տալ ու-
րիշներին» (Ստալին): Կապիտալիստները պատերազմ են
հրահրում իրենց ոգտի համար: Խորհուրդներին հար-
կավոր չե պատերազմը: Մենք կնքում ենք հարձակվելու
պայմանագրեր: Մեր խաղաղության քաղաքականու-
թյունը ունի մեծ հաջողություններ:

Աշխատավորները ԽՍՀՄ-ում պատրաստվում են
պաշտպանվել: Կարմիր բանակը դաստիարակում է կռի-
ված մարտիկներ: Միլիոնավոր աշխատավորներ «Պատ-
րաստ աշխատանքի և պաշտպանության» չքանչանի
քննություն են տալիս: Միլիոնավոր բանվորներ և
գյուղացիներ սովորում են «Վորոշիլովյան» հրաձգու-
թյան: Ողաչունները սովորում են լավ թռչել, ձգտում
են նմանվել խորհրդային յերկրի հերոս ողաչուններին:
Շատերն են սովորում տիրապետել պարաշյուտին: Ա-
ճում է պլաներիստների կադրը: Հարձակման դեպքում
բոլոր աշխատավորները վորպես մի մարդ, կկանգնեն ի-
րենց հայրենիքի պաշտպանության համար: Բանվոր-
ները և գյուղացիներն ամբողջ աշխարհում պահպանում
են խորհուրդների յերկիրը: Ամբողջ աշխարհի հեղափո-
խական բանվորները և գյուղացիները դուրս են գա-
լիս ընդդեմ պատերազմի, հանուն ԽՍՀՄ-ի պաշտա-
նության:

12-րդ դաս.— Ապագան պատկանում է մանուկներին: Պատրաստվիր քո հայրենիքի պաշտպանության համար: Յերիտասարդ սերունդը պետք է լինի ել ավելի կազմակերպված, միաձուլված և կոփված, քան յեղել և հասակավոր սերունդը: Պատրաստվիր բանվոր դատակարգի գործի համար պայքարելու և հաղթելու: (Կազմակերպել Պաշտ-Ավիաքիմի բարեկամների ընկեր):

Գրականութիւն.— Հասարակագիտության դասագիրք 2-րդ մաս դ. 7, §§ 77-87: Համապատասխան հոգւածներ կարելի յե գտնել թերթերում, ամսագրերում: Կարմիր բանակի մասին հոգւածներ կարելի յե ընտրել «Կարմիր Զինվորից»: Սովորեցնել Կ. բանակի մասին վոտանավորները և յերգերը: («Փոքրիկ թմրկահարը», «Կռիվը-կռիվը սաստկանում է», «Իմ մատրոս աղա»):

4-րդ ԹԵՄԱ.— Խորհրդային յերկրի մանուկներն ամբողջ աշխարհի բոլոր ազգերի աշխատավորների յերեսխաների յեղբայրներն են (13—16 դասեր)

13-րդ դաս.— Յերկրի վրա ապրում են բազմաթիվ տարբեր ժողովուրդներ, վորոնք խոսում են տարբեր լեզուներով: Բոլոր յերկրներում, բացի ԽՍՀՄ-ից, իշխանության գլուխն են կանգնած կապիտալիստները: Ամբողջ աշխարհում բոլոր կապիտալիստների գործերն են միանման են: Նրանք շահագործում են աշխատավորներին: Աշխատավորների գործերն են միանման են— նրանք ձգտում են ազատվել կապիտալիստների ճնշումից, տապալել նրանց իշխանությունը, ինչպես արեցին այդ մեր յերկրում, և կառուցել սոցիալիստական հասարակություն, վորտեղ չի լինի մարդու ձեռքով մարդկանց ճնշում, կեղեքում: Բոլոր ազգությունների աշխատավորները յեղբայրներ են: Աշխատավորների լողունգն է.— «Պրոլետարներ բոլոր յերկրների, միացեք»: Վորպեսզի բանվորներին և գյուղացիներին իրարից բաժանեն և թույլ չտան պայքարի համար միանալու կապի-

տալիստները պետելություն են սերմանում նրանց մեջ, կապիտալիստները թշնամություն են բորբոքում տարբեր ազգությունների միջև:

14-րդ դաս.— Յարական Ռուսաստանը ժողովուրդների բանտ էր: Բազմաթիվ ազգությունները ճնշվում է— յին ցարական կառավարության կողմից ամենավայրենի կերպով: Յարական կառավարությունը թույլ չէր տալիս այդ ժողովուրդներին իրենց դպրոցներում դասավանդել մայրենի լեզվով, հրատարակել գրքեր, թերթեր և այլն:

Յարական կառավարությունը թշնամացնում էր մի ժողովրդին մյուսի դեմ. կազմակերպում էր ջարդեր: Հատկապես հալածում էր հրեաներին, հայերին, թուրքերին և այլն:

Հոկտեմբերյան հեղափոխությունը վերջ դրեց ազգային ճնշումներին: 169 ազգությունների ժողովուրդները մարդկության պատմության մեջ առաջին անգամ հնարավորություն ստացան պետություն դեկավարել, նոր կյանք կառուցել: Տարբեր ազգությունների աշխատավորները միավորվեցին ԽՍՀՄ-ի մեջ:

Խորհրդային իշխանությունը վոջնացնում է ԽՍՀՄ ժողովուրդների տնտեսական և կուլտուրական հետամնացությունը (որինակներ բերել առանձին ազգային հանրապետությունների, չրջանների նվաճումներից): Հետամնաց ազգային չրջանները վեր են ածվում համատարած գրագիտության չրջանների: 2-րդ հնգամյակում վերջնականապես վոջնջանալու յե առաջներում հետամնաց չրջանների տնտեսական անհավասարությունը:

15-րդ դաս.— Հեղափոխության մարտիկների ոգնության միջազգային ընկերությունը՝ ՄՈՊՐ.— կապիտալիստները վախենում են ամբողջ աշխարհի աշխատավորների միությունից: Ամբողջ աշխարհի բանվորների և գյուղացիների միասնական պայքարը հանուն հեղափոխության մարտիկների՝ Դիմիտրովի, Տանևվի և Պապովի ազատության համար հարկադրեց Գերմանիայի

կապիտալիստներին նրանց ազատել: Պայքար Տերմանի, Ռակոչիի ազատութեան համար: (Կազմակերպել պատանի մոպրականների ընկերութիւն):

16-րդ դաս.— Կապիտալիստական յերկրներում դպրոցը մի ազդեցութեան յերեսաներին սովորեցնում է ատել, արհամարհել մյուս ազգութիւնների յերեսաներին: Խորհրդային դպրոցը ինտերնացիոնալ դպրոց է: Խորհրդային յերեսաները ինտերնացիոնալիստներ են: Մեր դպրոցականները դիտեն, վոր բոլոր յերկրների աշխատավորները յեղբայրներ են, նրանք պետք է միահամուռ ուժերով պայքարեն իրենց թշնամիների դեմ: Խորհրդային դպրոցում պայքար է տարւում անցյալի մնացորդների՝ ազգային ատելութեան դեմ: Խորհրդային դպրոցականները կապ են պահպանում կապիտալիստական յերկրների աշխատավորների յերեսաների հետ և ոգնութիւն են ցույց տալիս նրանց:

5-ՐԴ ԹԵՄԱ.— Մարտիկների յերեք սերունդը— բանվոր դասակարգի գործի համար (17—23 դասեր)

17-րդ դաս.— Մեր յերկրի բանվորներն ու գյուղացիները կոմունիստական կուսակցութեան ղեկավարութեամբ տապալեցին կապիտալիստների իշխանութիւնը: Այդ կուսակցութիւնը հիմնել է ընկ. Լենինը: Կոմունիստական կուսակցութիւնը բանվոր դասակարգի լավագույն, առաջավոր մասն է: Կոմունիստական կուսակցութիւնը և նրա առաջնորդները Լենինն ու Ստալինը ղեկավարեցին Կարմիր բանակի պայքարը քաղաքացիական կռիւներում: Կոմունիստները գտնւում էյին կռիւների ամենազօւլարին և ամենավտանգավոր ճակատում (տալ Կարմիր բանակի հերոսական պայքարի պատկերներ, նկարադրել կոմունիստների դերն այդ կռիւներում, ինչպես որինակ— Լենինգրադի պաշտպանութեանը, հաղթանակները Յարիցինի (այժմյան Ստալինգրադ) ֆրոնտում, Պերեկոպի առումը և այլն):

Ստալինը, վորպես այդ հաղթանակները կազմա-

կերպող և ղեկավարող. կոմունիստները հերոսաբար մեռնում էյին բանվոր դասակարգի գործի համար. Բազմի 26 կոմիսարների զնդակահարութիւնը, մայիսյան ապստամբութեան գոհերը:

18-րդ դաս.— Վերջացավ ռազմական ճակատը, սկսվեց աշխատանքի ճակատը: Վերականգնւում է քայքայված ժողովրդական տնտեսութիւնը: Կոմունիստները տնտեսական ճակատի առաջին շարքերում. նրանք կազմակերպում են մասսաներին: Կազմակերպում են կոմունիստական շարաթորյակներ: Լենինը շարաթորյակում: Կուսակցութեան ղեկավարութեամբ մեր յերկրում կառուցված են բազմաթիւ նոր գործարաններ, ֆաբրիկաներ, էլեկտրոկայաններ, փորվում են ջրանցքներ: Պատմել Դնեպրոստոյի, Սպիտակ-Բալթիկ ծովերի ջրանցքի, Քանաքեռգեսի, Սեան-Չանդու կասկադի, Սարդարաբատի ջրանցքի մասին: Գյուղում կազմակերպված են կոլտնտեսութիւններ, խորհտնտեսութիւններ և ՄՏԿ-ներ:

Կոմունիստները գործարաններում, ֆաբրիկաներում, տրանսպորտում, խորհտնտեսութիւններում և կոլտնտեսութիւններում կազմակերպում են բանվորական և կոլտնտեսական մասսաներին և ղեկավարում են շինարարութիւնը: Խորհտնտեսութիւններում, ՄՏԿ-ներում, տրանսպորտում, կուսակցութիւնը կազմակերպեց քաղաքացիները: Քաղաքացիները կատարեցին հսկայական աշխատանք, կոլտնտեսութիւնները դառան բոլշևիկյան, իսկ կոլտնտեսականները անվերադարձորեն բրոնեցին ունեւոր և կուլտուրական կյանքի ուղին: Հացի քարտերի վերացումը: Քաղաքացիների վերակառուցումը: Կոմունիստները լավագույն հարվածայիններն են և սոցմրցակցութեան տարածողները մասսաների մեջ: Կոմունիստներն ունեն դիտակցական յերկաթյա կարգապահութիւն: Ամեն մի կոմունիստ պիտք է արվորի: Կուսակցութեան համագումարներում բնորոշվում է Կուսակցութեան Կենտրոնական Կոմիտեն—

Համ Կ(բ) ԿԿ, Համ կոմիտեի (բ) Կ կենտկոմը ղեկավարում է սոցչինարարությունն ամբողջ յերկրում: Համ. Կ(բ) Կ կենտկոմի գլխավոր քարտուղարն է կուսակցության առաջնորդ ընկ: Ստալինը: Կոմունիստական կուսակցություններ կան բոլոր կապիտալիստական յերկրներում: Նրանք ղեկավարում են բանվորների և գյուղացիների պայքարը կապիտալիստների և կալվածատերերի դեմ: Ամբողջ աշխարհի կոմունիստական կուսակցությունները միավորվում են կոմունիստական ինտերնացիոնալում— Կոմինտերնում:

19-րդ դաս.— Լենինյան կուսակցության համարում ոգնականն է Յերիտասարդության Կոմունիստական Միությունը (կոմյերիտմիությունը): Կոմյերիտմիությունը կրում է Լենինի անունը և համատարիմ է նրա ավանդներին: Քաղաքացիական կռիվներում կոմյերիտմիությունը կուսակցության հետ միասին և նրա ղեկավարությամբ մղում էր հերոսական մարտեր: Տալ կոմյերիտմիության պայքարի պատկերներ քաղաքացիական կռիվների շրջանից:

20-րդ դաս.— Կոմյերիտմիությունը սոցիալիստական շինարարության առաջին շարքերում: Կոմյերիտականները արտադրության մեջ լավագույն հարվածայիններ են: Պատմել Լենինի շքանշանով, Աշխատանքային դրոշի շքանշանով պարգևատրված կոմյերիտականների մասին: Կոմյերիտմիությունը ամրացնում է ԽՍՀՄ պաշտպանությունը ընդդեմ բոլոր յերկրների կապիտալիստների հարձակումների: Կոմյերիտականները «Վորոշիլովյան հրաձիգներ», «ՊԱՊ» նշանակիրներ, լավագույն սպորտսմեններ և տուրիստներ են: Կոմյերիտական ողջոցներ, պարաշյուտիստներ, պլաներիստներ: Կոմյերիտականները բեմեռային արշավին մասնակիցներ: Չեչոսկինյան հերոս կոմյերիտականները: Կոմյերիտմիությունը ծովային և ողային կարմիր նավատորմի շեֆ:

Վարպետի կարողանալ տալ կուսակցության աղ-

ժանավոր սոցիալիզմ կառուցող փոխարինողներ, կոմյերիտմիությունը պայքար է մղում ուսման բարձր մոդակի համար: Կոմյերիտմիությունը խորհրդային դրպրոցի շեֆն է: Կոմյերիտմիություն կա կապիտալիստական բոլոր յերկրներում: Բոլոր յերկրների կոմյերիտմիության պայքարն ու աշխատանքը ղեկավարում է Յերիտասարդության Կոմունիստական Ինտերնացիոնալը— ԿԻՄ-ը:

21-րդ դաս.— Պիոներները կոմյերիտականների ոգնականներն են ու փոխարինողները: Պատանի պիոներների կազմակերպության մեջ ընդունվում են աշխատավորության զավակները: Պատանի պիոներները կրում են Լենինի անունը: ԽՍՀՄ բոլոր պիոներական ջոկատները կազմում են Լենինի անվան կոմունիստական պատանեկական կազմակերպությունը: Պիոներների սալյուտը (վողջույնը) խաղ չե— ալլ յուրջ դործ: Սալյուտ (վողջույնը) տալով պիոները ցույց է տալիս, վոր նա կրում է պատանի պիոների պատվավոր և բարձր կոչումը: Պատանի պիոներների լոզունգն է— «բանվորական դործի պայքարի համար յեղիր պատրաստ»— պատասխանն է «միշտ պատրաստ»:

22-րդ դաս.— Ուսումնասիրվում են պատանի պիոներների որենքներն ու սովորությունները:

23-րդ դաս.— Պիոներները բանվոր զասակարգի դործի համատարմության համար հանդիսավոր խոսում են տալիս, նրանք ազնվությամբ իրադործում են իրենց որենքներն ու սովորությունները: Ցույց տալ լավագույն պիոներների, իսկական լենինցիների որենակներ:

Պատանի պիոներներ կան համարյա բոլոր կապիտալիստական յերկրներում: Նրանք ոգնում են իրենց կոմունիստ հայրերին և մեծ յեղրայրներին— կոմյերիտականներին տապալելու կապիտալիստների լուծր: Տալ արտասահմանյան պիոներների պայքարի պատկերներ:

(Ոգտագործել համապատասխան հատվածներ «Պիո-
ներ Կանչից», «Ավանդարդից» և այլն):

6-րդ թԵՄԱ.— Խորհրդային յերկրի մանուկները
նվիրված են Լենինի-Ստալինի գործին

24-րդ դաս.— Սոցիալիզմի ուղին ամբողջ աշխար-
հի բանվոր դասակարգի համառ և զգալի պայքարի ու-
ղին է ընդդեմ ճնշողների: Այդ պայքարը ղեկավարում
էր Վ.Ի. Լենինը: Պատմել Լենինի կյանքի և գործու-
նեյության մասին: Լենինն իր ամբողջ կյանքը տվեց
բանվոր դասակարգի գործին:

25-րդ դաս.— Լենինի հետ միասին բանվոր դասա-
կարգի պայքարը ղեկավարում էր Յոսիֆ Վիսարիոնո-
վիչ Ստալինը: Ստալինի ամբողջ կյանքը— համառ
պայքար է բանվոր դասակարգի գործի համար: (Ու-
սումնասիրել ընկ. Ստալինի կենսագրությունը): Ստա-
լինը ամբողջ աշխարհի բանվորների և գյուղացիների
առաջնորդն է:

26-րդ դաս.— Խորհրդային յերկրի յերեսաները
պետք է ձգտեն նմանվելու բանվոր դասակարգի առաջ-
նորդներին— Լենինին և Ստալինին: Պատմության մեջ
քիչ գեպքեր չեն հայտնի, յերբ պատանի հերոսներն ի-
րենց կյանքը տվել են բանվոր դասակարգի գործին:
(Գովրոշը— ոպանված Փարիզի բարիկադներում, Մաի-
սիմը, վոր ազատեց խորհրդային շողենավը): Խորհրդ-
դային յերկրի մանուկները նվիրված են Լենինի-Ստա-
լինի գործին:

27—28-րդ դաս.— Անցածի կրկնողություն:

Այստեղ ցույց տված գրականությունը վերաբեր-
վում է միայն հասարակագիտության, բայց նա յերբեք
չի սպառում ամբողջ նյութը: Ուսուցիչները բացի
դասագրքից պետք է ոգտագործեն նյութեր մանկական
ամսագրերից, թերթերից, գրքերից և այլն:

V ԴԱՍԱՐԱՆ

Հինգերորդ դասարանում հատուկ զետեղիք չի-
նելու պատճառով, ուսուցիչների համար առաջադրվում
է Ստալինի «Լենինիցմի հարցերը», Կոմինտերնի ծրա-
դիրը, Պոպովի դասագիրքը «Կուսպատմության ուրվագը-
ծերը», Ինգուլով «Բաղդրագիտություն», Կարպինսկի
«Լենինիցմի մասին», ԽՍՀՄ-ի խորհուրդների 7-րդ,
ԱՍՖՆՀ-ի 7-րդ ու ՀՍՆՀ-ի 8-րդ համագումարների
նյութերը:

5-րդ դասարանում անհրաժեշտ է աշակերտներին
յուրացնել տալ հետեյալ խնդիրները.

1.— Խորհուրդներ:

2.— ԽՍՀՄ բոլոր ազգությունների աշխատավոր-
ների յեղբայրական միությունն է:

Ըստ դասերի նյութը պետք է դասավորել հետեյալ
կերպ.

ԱՌԱՋԻՆ ԹԵՄԱ.— Խորհուրդներ (1—9 դաս)

1-ին դաս.— Ինչպես են առաջացել խորհուրդները:

2-րդ դաս.— «Խորհուրդներ, վորպես պրոլետա-
րիատի դիկտուրայի որդաններ»:

3-րդ դաս.— «Ովքեր իրավունք ունեն ընտրելու և
ընտրվելու խորհուրդներում: Ինչ ձևով է կատարվում
ընտրությունը»:

«Ովքեր են զրկված ընտրական իրավունքներից»:

«Խորհրդի անդամի պարտականությունը»:

4-րդ դաս.— Խորհուրդների միջոցով աշխատավոր-
ները ներգրավվում են յերկրի ղեկավարության գոր-
ծում:

Բանվորուհիները և գեղջկուհիները խորհուրդնե-
րում:

5—7 դասեր.— Ինչպես է կառուցված խորհուրդ-
ների իշխանությունը:

Ինչպես է կառուցված ԱՍՖՆՀ:

8—9-րդ դասեր.— Հանրապետության Ժողովրդա-

կան կոմիսարներ. լուսավորության ժողովրդական կոմիսարներ՝ [redacted], Հայաստանի լուսավորության ժողովրդական կոմիսար՝ Ա. Յեղիազարյան:

2-րդ ԹԵՄԱ.— ԽՍՀՄ բոլոր աշխատավոր ագգուք-յունների յեղբայրական միութ-յունն է (10—19 դասեր)

10-րդ դաս.— Յարական Ռուսաստանը հանդիսա-նում էր ժողովուրդների բանտ: Հոկտեմբերյան հեղափոխությունը Ռուսաստանում վերջ տվեց ազգային ճնշում-ներին: Ադրբեջանի, Հայաստանի և Վրաստանի խորհրդայնացումը վերջ տվեց ազգային ճնշումներին Անդրկովկասում:

11-րդ դաս.— Ինչո՞ւ համար տարբեր ազգու-թյունների աշխատավորները միավորվեցին ԽՍՀՄ-ում և ԱՍՖՍՀ-ում:

12-րդ դաս.— Խորհրդային իշխանությունը փոխել է ազգային շրջանների դեմքը:

13-րդ դաս.— Ինչպիսի հանրապետություններ են մտնում ԽՍՀՄ-ի մեջ (ՌՍՖՍՀ, ՌԻԿՍՖՍՀ, ԲՍՖՍՀ, ԹՍՖՍՀ, ՌԻՉՍՖՍՀ, ՏՍՖՍՀ, ԱՍՖՍՀ և բազմաթիվ ինքնա-վար հանրապետություններ ու շրջաններ (ԱՍՖՍՀ-ի մեջ մտնում են Ադ. ՍՖՍՀ (Նախիջևան և Լեռնային Ղա-րաբաղ), ՎՍՖՍՀ (Աբխազիա, Աջարիա, Ոսեթիա), ՀՍՖՍՀ:

14—15-րդ դասեր.— Բարձրագույն իշխանություն-ներ ԽՍՀՄ-ում Կենտրոնիկոմ, Ժողկոմխորհ, Կալինին, Մոլոտով: Բարձրագույն իշխանությունն ԱՍՖՍՀ-ում Կենտրոնիկոմ, Ժողկոմխորհ. [redacted], Մուսաբե-կով:

Բարձրագույն իշխանությունը ՀՍՖՍՀ-ում. ԿԳԿ, ԺԿՍ. Մարտիկյան, [redacted]:

16—17-րդ դասեր.— Միության ժողովրդական կոմիսարիատներ— Ծանր արդյունաբերության կոմի-սարիատ, ԽՍՀՄ-ի Պաշտպանության ժողովրդական կոմիսարիատ. Որջոնիկիձե, Վորոճիլով:

18-րդ դաս.— Կապիտալիստական յերկրներում բանվորները և գյուղացիները խորհրդային իշխանու-թյուն հաստատելու համար մղում են հերոսական պայ-քար:

19-րդ դաս.— Խորհուրդներին ղեկավարում է կո-մունիստական կուսակցությունը:

20-րդ դաս.— Անցածի կրկնություն:

VI ԴԱՍԱՐԱՆ

6-րդ դասարանում հասարակագիտության հատուկ դասադիրք չլինելու պատճառով դասատուների համար առաջադրվում է՝ Ստալինի «Լենինից մի հարցերը», Ին-գուլովի «Քաղաքագիտություն», Կարալինսկի «Լենինից մի հարցեր», Պոպովի «Համկոմկուսի պատմության ուր-վագծերը» և ԽՍՀՄ-ի խորհուրդների 7-րդ, ԱՍՖՍՀ-ի 7-րդ ու ՀՍՖՍՀ 8-րդ համագումարների նյութերը:

6-րդ դասարանում անհրաժեշտ է յուրացնել տալ աշակերտներին խորհրդային սահմանադրության հի-մունքներից հետևյալ հարցերը:

1-ին դաս.— Ուսմունք պետության մասին. Մարքս-Ենգելսը, Լենինը, Ստալինը պետության մա-սին:

2—4 դասեր.— Բուրժուական պետություն: Կապի-տալիստական յերկրներում դեմոկրատական ազատու-թյունը մասսաներին խաբելու գործիք է: Սոցիալ-ֆա-շիստները իշխանության գլուխ: Ֆաշիզմը վորպես բուր-ժուազիայի դիկտատուրայի բացարձակ ձև:

5—7-րդ դասեր.— Պրոլետարական պետություն: Պրոլետարիատի դիկտատուրան, վորպես անցողիկ շրջանի պետություն. պրոլետարիատի դիկտատուրայի պետական ապարատը:

8—9-րդ դասեր.— Պրոլետարիատի դիկտատուրա-յի բարձրագույն սկզբունքն է— պահպանել պրոլետա-րիատի դաշինքը գյուղացիության հետ: Պայքար

դյուղացիութեան հարցում լենինյան քաղաքականութեան համար:

10—14-րդ դասեր.— Խորհուրդները, վորպես պրոլետարական պետութեան ձև: Խորհուրդներ, վորպես պետութեան նոր տիպ: Ինչպես է կառուցված Խորհրդային պետությունը: Կուսակցությունը և բանվոր դասակարգի այլ կազմակերպությունները պրոլետարիատի դիկտատուրայի սխեմանում:

15—16-րդ դասեր.— Պրոլետարական դիկտատուրայի յերկրի ազգային քաղաքականությունը: Պրոլետարիատի դիկտատուրան վոլնչացրեց ժողովուրդների անհատականությունը: Խորհրդային իշխանությունը փոխեց ազգային շրջանների դեմքը: Պայքար լենինյան ազգային քաղաքականության համար:

17—18-րդ դասեր.— Պրոլետարիատի դիկտատուրայի խնդիրները 2-րդ հնգամյաիում: 2-րդ հնգամյակը, վորպես անդասակարգ սոցիալիստական, անդասակարգ հասարակարգի կառուցման հնգամյակ: Խնդիրները արդյունաբերության բնագավառում: Խնդիրները գյուղատնտեսության բնագավառում: Խնդիրները ժողովրդական լուսավորության բնագավառում: (Այս հարցերը պետք է լուսաբանվեն կուսակցության 17-րդ և ԽՍՀՄ-ի խորհուրդների 7-րդ համագումարների նյութերով):

19—20-րդ դասեր.— Մարքսի, Ենգելսի, Լենինի, Ստալինի ուսմունքը կուսակցության մասին: Կուսակցությունը վորպես բանվոր դասակարգի առաջավոր ջոկատ: Կուսակցությունը վորպես բանվոր դասակարգի կազմակերպիչ: Կուսակցությունը վորպես բանվոր դասակարգի մարտական շտաբ: Կուսակցությունը վորպես դասակարգային կազմակերպվածության բարձրագույն ձևը: Կուսակցությունը վորպես պրոլետարիատի դիկտատուրայի գործիք: Կուսակցության ինքնուրույնությունը և դասակարգային անհաշտելիությունը: Կուսակցության միասնությունը: Յերկաթյա կարգապահ-

զուլթյուն և ինքնաքննադատություն: Ում և ինչպես է կուսակցությունը ընդունում իր շարքերը: Ինչպես է կառուցված կուսակցությունը: Ստալինը վորպես կոմունիստական կուսակցության ղեկավար:

24—25-րդ դասեր.— Կոմունիստական Ինտերնացիոնալ և ԿԻՄ, Համ Կ(բ)Կ և Կոմինտերն. Կոմինտերնի նպատակը և խնդիրները: Ինչպես է կառուցված Կոմինտերնը: Ամբողջ աշխարհի կուսակցությունները պայքարում են նրա համար, վորպեսզի ամբողջ յերկրագնդի վրա հաստատեն խորհրդային իշխանություն: ԿԻՄ-ը վորպես ամբողջ աշխարհի հեղափոխական յերիտապարդության կոմունիստական միություն:

26—27-րդ դասեր.— Անցած նյութի կրկնությունը:

Դասատուներն այս թեմաները մշակելիս պետք է հադեցնեն նյութը կենդանի և կոնկրետ բովանդակությամբ. այսպես որինակ՝ յերբ անցնում ենք «Ինչպես են առաջացել խորհուրդները» (տես 5-րդ դասարանի 1-ին դասը), անհրաժեշտ է ոգտադործել ղեղարկատական պատմական նյութեր 1905 թվի հեղափոխության ընթացքում բանվոր դասակարգի վարած պայքարի և այլն:

«Խորհուրդները, վորպես պրոլետարիատի դիկտատուրայի որդաններ» (տես 2-րդ դաս) պետք է յերեխաներին դասավանդվի գունեղ պատմվածքի ձևով կոնկրետ որինակներով:

«Խորհուրդների միջոցով աշխատավորները ներդրավում են յերկրի ղեկավարման գործում» թեման անցնելիս (տես 4-րդ դաս), պետք է յերեխաներին ծանոթացնել խորհրդի սեկցիաների աշխատանքներին: Բերել սեկցիաների աշխատանքների կոնկրետ և վառ պատկերներ. տալ խորհրդի անդամ կանանց աշխատանքների վառ որինակներ:

Տալով հասկացողություն միութենական և անդր-կոմկապյան ժողովրդական կոմիտարիտների մասին.

պետք է նաև ցույց տալ թե մեզ մօտ Հայաստանում
ինչ կոմիսարիատներ կան. յերեխաներին ծանոթացնել
Ժողովուհաների աշխատանքներին:

Ծանոթացնել յերեխաներին արդյունաբերության և
գյուղատնտեսության բնագավառում ձեռք բերած նվա-
ճումներին, ոգտագործելով Խորհուրդների Համամիու-
թենական 7-րդ, Անդրկովկասյան 7-րդ և Հայաստանի
8-րդ Համագումարների նյութերը:

Ծանոթացնել յերեխաներին կուլտուրական Փրոն-
տում ձեռք բերած նվաճումներին. Հայաստանի մասին
ոգտագործել ընկ. Արտո Յեղիազարյանի զեկուցումը
տված Խորհուրդների 8-րդ Համագումարում:

Ֆարական իշխանության, դաշնակցության և պրոլե-
տարական պետության ազգային քաղաքականությունն
անցնելիս պետք է ցույց տրվի յերեխաներին աշխատա-
վորության կյանքից վերցրած կենդանի պատկերներ
(«առաջ և հիմա»): Ցույց տալ թե ինչպես ցարական
իշխանության ժամանակ ազգային փոքրամասնու-
թյունները ճնշվում հալածվում էին, ցույց տալ թե
ինչպես դաշնակցականները, մուսաֆաթականները և
մենչեիկները հրահրում էին ազգային ընդհարումներ,
կազմակերպում էին ազգային կոտորածներ, սրսկում
էին ազգային ատելություն և անասնական չովինիզմ:

Ցույց տալ թե ինչպես պրոլետարական պետու-
թյունը հոգատար վերաբերմունք է ցույց տալիս ազ-
գային փոքրամասնություններին, զարգացնում է ար-
դյունաբերությունը— վերակառուցում գյուղատնտե-
սությունը, բարձրացնում կուլտուրական մակարդակը
և այլն: (Ոգտագործել Համամիութենական Խորհուրդ-
ների 7-րդ և հարվածային կոլտնտեսականների 2-րդ
Համագումարների նյութերը): Գիրք չունեցողների
համար (քրդեր, նենեցներ) ստեղծում է գիր և գրակա-
նություն, բացում է դպրոցներ, պատրաստում կադրեր
և այլն: «Պայքար ամբողջ աշխարհում Խորհրդային
իշխանություն հաստատելու» թեմայում պետք է ցույց

տրվի չինական Կ. բանակի, կապիտալիստական այլ
յերկրների պրոլետարիատի հեղափոխական պայքարի
եպիզոդների վառ որինակների վրա: (Դեպքերը Վեն-
նայում, Իսպանիայում և այլն):

«Համամիութենական Կոմունիստական կուսակցու-
թյունը» պետք է տրվի յերեխաներին պատմվածքի
ձևով—անհրաժեշտ է ոգտագործել կոմունիստների վա-
րած պայքարի առանձին եպիզոդներ: (Լայնորեն պետք
է ոգտագործել իլյուստրատիվ նյութերը, քարտեզներ,
դիագրամաներ, սխեմաներ և այլն): Անհրաժեշտ է
ոգտագործել ԽՍՀՄ-ի կառուցվածքի սխեման, յերե-
խաները տետրակներում պետք է նկարեն Խորհրդային
իշխանության կառուցվածքը: Վոր հանրապետու-
թյուններն են մտնում ԽՍՀՄ-ի և ԱՍՖՍՀ-ի մեջ թե-
մաները ուսումնասիրելիս պետք է լայնորեն ոգտագոր-
ծել քարտեզ: Դասի ժամանակ պետք է տալ առանձին
պատկերներ ԽՍՀՄ-ի Ժողովուրդների կյանքից:

Այն բոլորը, ինչ վոր ասվեց 5-րդ դասարանի նյու-
թերի նկատմամբ վոչ պակաս չափով վերաբերվում է
նաև 6-րդ դասարանին: 6-րդ դասարանի համար նա-
խատեսված նյութերը վոչ միշտ մատչելի յեն աշա-
կերտներին. դրա համար ել ուսուցիչը այս նյութերը
պետք է աշակերտներին տա պատմվածքի ձևով կամ
կենդանի զրույցի միջոցով:

VII ԴԱՍԱՐԱՆ

7-րդ դասարանում պետք է ուսումնասիրել Մարք-
սի, Ենգելսի, Լենինի և Ստալինի կենսագրությունը: Այս
կենսագրությունների կապակցությամբ աշակերտու-
թյունը պետք է ստանա տարրական տեղեկություններ
կուսակցության պատմության և բանվորական շարժ-
ման մասին:

7-րդ դասարանի համար պետք է ոգտագործել Ու-
սյանիկովի և Լեվիտանի հասարակագիտության դասա-
դիրքը 3-րդ մաս (ուսման 5-րդ տարի):

Դատազբաղի պետք է հանել վորպես յերեխաների համար անմատչելի Մարքսին, Ենգելսին վերաբերյալ նյութերը. Մարքս-Ենգելսի մասին ուսուցիչը պատմվածքի ձևով 2 ժամվա ընթացքում պետք է ծանոթացնի աշակերտներին նրանց կյանքին և գործունեյությանը: Լենինի և Ստալինի կյանքին ու գործունեյության վերաբերող նյութը պետք է թեթևացնել, հանելով դատազբաղից հետևյալ բաժինները, վորպես աշակերտների համար անմատչելի:

Լենինը բարձրացրեց Մարքսի-Ենգելսի դրոշը (§. 19, էջ 62—71): Պայքար նարոդնիկների և եկոնոմիստների դեմ (§. 23, էջ 87, 88, §. 24, էջ 90—91, §. 25, էջ 95), պայքար լիկվիդատորության դեմ (§. 28, էջ 109): §§. 18, 39, 42, 43, 44, 45, 46, 47 պետք է յերեխաներին տրվի պատմվածքի կամ կենդանի զրույցի ձևով:

Ըստ դասերի նյութը պետք է ուսումնասիրել հետևյալ կերպ.

1 դաս. Մարքս—նրա կյանքը և գործունեյությունը:

2 դաս. Ենգելս—նրա կյանքը և գործունեյությունը:

2-րդ ԹԵՄԱ.—Վ. Ի. ԼԵՆԻՆ ՅԵՎ Ի. Վ. ՍՏԱԼԻՆ

3-րդ դաս.—Ինչ էր իրենից ներկայացնում Ռուսաստանը 21-րդ դարի:

§. 20. 70—80 թ.թ., յերբ ծնվեց Լենինը:

4-րդ դաս.— § 21. Լենինի մանկական և պատանեկական տարիները:

5-րդ դաս.— § 22, 23 Լենինը Պետերբուրգում: Պետերբուրգի բանվոր դասակարգի ազատագ. միության կազմակերպումը:

6-րդ դաս.— § 24. Ձերբակալություն, բանտ, աքսոր: Արտասահման անցնելը:

7-րդ դաս.— § 25—26: Կուսակցության 2-րդ համագումարի նախապատրաստումը:

2-րդ համագումար, պառակտում. Լենինի նամակը Ստալինին (տես § 41):

8-րդ դաս.— § 27. Լենինը և 1905 թ. հեղափոխությունը: Հանդիպում Ստալինի հետ (տես §. 41):

9-րդ դաս.— §. 28, 29. Ռեակցիայի և նոր վերելքի տարիներ: Իմպերիալիստական պատերազմը:

10-րդ դաս.— § 30. Փետրվարյան հեղափոխությունը: Լենինի վերադարձը արտասահմանից: Հոլիստյան որեր: Լենինը վորպես Հոկտեմբերի նախապատրաստման ղեկավար:

11-րդ դաս.— § 31. Լենինի լավագույն զինակից Ստալինը անմիջապես ղեկավարում է ապստամբությունը (տես § 41):

12-րդ դաս.— § 32, 33 Հոկտեմբերյան հեղափոխությունը և Կուսակցության առաջնորդներ Լենին, Ստալին (տես § 41):

13-րդ դաս.— § 32 42 քաղաքացիական պատերազմ: Լենինը հանրապետության պաշտպանության ղեկավար: Ստալինը անմիջապես ղեկավարում է պաշտպանության ճակատի ամենավտանգավոր մասերը:

14-րդ դաս.— § 35. քաղաքացիական պատերազմից ղեկի սոցիալիստական չինարարություն:

15-րդ դաս.— § 36. Լենինը յերիտասարդության խնդիրների և դպրոցի մասին: (Պարտավորեցնել աշակերտներին, վորպեսզի նրանք կարգաւ Լենինի ճառը արտասանած յերիտասարդության 3-րդ համագումարում):

16-րդ դաս.— § 37, 38, Լենինի կյանքի վերջին տարիները: Լենինը վորպես հեղափոխական և վորպես մարդ:

17-րդ դաս.— Զրույց հետևյալ թեմայի շուրջ.

լենինը վերականգնեց և լրացրեց Մարքսի-Էնգելսի
ուսմունքը:

18-րդ դաս.— § 40, Լենինի պատգամները:

19-րդ դաս.— § 41. Ստալինը Լենինի լավագույն
աչակերտը և զինակիցն է: (Ստալինի կենսագրության
համառոտ կրկնությունը):

20-րդ դաս.— §§ 42, 43. Ստալինը և Կարմիր բանա-
կը: Ստալինը և ազգային հարցը: (Կենդանի պատմվածք
և զրույց հետևյալ թեմայի շուրջը. «Ստալինը և յերկրի
ինդուստրացումը»):

21-րդ դաս.— Կենդանի պատմվածք և զրույց հե-
տևյալ թեմայի շուրջը: Ստալինը և գյուղատնտեսու-
թյան կոլեկտիվացումը:

22-րդ դաս.— § 46. Ստալինը և կուլտուրական շի-
նարարությունը:

23-րդ դաս.— Կենդանի պատմվածք և զրույց հե-
տևյալ թեմայի շուրջը: Ստալինը կոմունիստական կու-
սակցության և կոմունիստների առաջնորդն է:

20—23-րդ դասերը պետք է կառուցված լինեն Համ-
կոմկուսի 17-րդ կուսհամագումարի նյութերի վրա:

ԳԻՆԸ 60 407

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0188397